

Рівненський державний гуманітарний
університет

Педагогічний факультет

Кафедра дошкільної педагогіки і психології та
спеціальної освіти імені проф. Поніманської Т.І.

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни / освітнього компонента	<u>Альтернативні форми дошкільної освіти</u>
Освітня програма	Дошкільна освіта
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити, 90 год.
Вид підсумкового контролю	залік
Мова викладання	Українська
Викладач	Найда Руслана Григорівна доктор педагогічних наук, професор
CV викладача на сайті кафедри	https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/viklada-tskij-sklad/
E-mail викладача:	ruslana.naida@dpfkrdgu.ukr.education
Консультації	Очні консультації – щочетверга, з 12.45 до 14.15 (кафедра) Он-лайн консультації – щосереди, з 15.00-17.00.

Мета – формування в аспірантів знань про альтернативні форми забезпечення дітей дошкільною освітою в Україні; особливості організації та освітньої діяльності в альтернативних закладах розвитку дітей дошкільного віку, особливості забезпечення психолого-педагогічних умов виховання й розвитку дітей раннього й дошкільного віку відповідно до їхніх індивідуальних особливостей та потреб; формування умінь надавати діагностичну, методичну та консультативну допомогу педагогам і батькам вихованців щодо

проектування особистісно-зорієнтованої траєкторії розвитку дитини. **Завдання навчальної дисципліни:**

– формування, вдосконалення знань аспірантів про значення альтернативної дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку вітчизняної системи освіти дітей дошкільного віку, освітню діяльність альтернативних закладів розвитку дітей дошкільного віку та альтернативні форми здобуття дошкільної освіти;

– формування умінь, навичок аналізу та критичного оцінювання досвіду організації альтернативної дошкільної освіти у вітчизняній та зарубіжній освітній практиці, доцільного впровадження його в освітній процес закладів дошкільної освіти.

Дисципліна «Альтернативні форми дошкільної освіти» передбачає формування низки компетентностей:

Інтегральна компетентність.

Здатність до наукового пошуку, організації та проведення наукових досліджень з метою розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері дошкільної освіти.

Загальні компетентності (КЗ)

КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

КЗ-5. Здатність працювати в команді.

КЗ-6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. КЗ-7. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою. КЗ-8. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

КЗ-9. Володіння комунікативними навичками, здатність виявляти емпатію та діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК) КС-1. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної та/або вищої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

КС-3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.

КС-4. Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти.

КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в

системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

КС-7. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.

КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами

професійної етики.

КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці. КС-10. Здатність упроваджувати сучасні технології навчання і викладання, інноваційні

підходи, передовий педагогічний досвід

Програмні результати навчання

ПРН-1.Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної та вищої освіти в Україні ПРН-2 Упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього

процесу закладів дошкільної освіти різного типу та/або закладів вищої освіти.

ПРН-3 Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів

ПРН-7 Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН-11 Організовувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей.

ПРН-12 Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти.

ПРН-15 Координувати організацію освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, створювати умови для розвитку, навчання і виховання дітей. Розробляти імідж закладу дошкільної освіти та забезпечувати якість освіти.

ПРН-21 Володіти здатністю до створення толерантного освітнього простору та міжкультурної взаємодії.

Знання

Знати основні принципи державної політики України у сфері освіти і національно-патріотичного виховання дітей та молоді, просвітницькі програми щодо популяризації національних традицій.

Знати особливості та етапи творчого процесу, механізми реалізації інноваційних ідей в дошкільній освіті та забезпечення її якості. Знати та усвідомлювати необхідність роботи в команді для створення доброзичливої атмосфери та дружніх взаємовідносин в колектив закладу дошкільної освіти та в роботі з батьками.

Знати і керуватися в професійній діяльності загальнолюдськими цінностями та міжнародними нормами з дотримання прав і свобод людини. Знати і розуміти

аксіологію етнічних особливостей різних народів, представники яких проживають в

Україні.

Знати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, традиційні та інноваційні методи, форми, засоби, технології організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти;

Знати особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу методи діагностики та розвитку дітей дошкільного віку, види і зміст контролю за його перебігом.

Уміння

Реалізовувати завдання сучасних концепцій та програм дошкільної освіти, надавати допомогу вихователям щодо вибору методик діагностування досягнень у розвитку дітей з різних розділів програм навчання

та виховання. Аналізувати й інтерпретувати отримані результати та розробляти індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами.

Володіти діагностувальними методиками щодо розвитку особистості дитини, уміти вчасно здійснювати корекцію її індивідуальної програми. Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти: розробляти та контролювати кошторис доходів та видатків, раціонально використовувати кошти, економити ресурси, залучати додаткові джерела фінансування для розвитку закладу дошкільної освіти, вести та зберігати звітну документацію.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Філософське підґрунтя альтернативної освіти як педагогічного явища

Філософська генеза ідей альтернативної педагогіки. Альтернативна освіта як можливість забезпечення плюралізму в освіті та стимул для розвитку традиційної системи освіти. Становлення та розвиток альтернативної освіти. Концепція альтернативної освіти. Дитиноцентризм як підґрунтя альтернативної освіти.

Історичні аспекти розвитку дошкільної альтернативної освіти у зарубіжній та вітчизняній педагогіці. Альтернативна дошкільна освіта як один з шляхів модернізації вітчизняної дошкільної освіти. Чинники трансформації альтернативної дошкільної освіти у вітчизняному освітньому просторі. Функції альтернативної дошкільної освіти.

Тема 2. Нормативно-правові засади організації альтернативної дошкільної освіти в Україні

Аналіз міжнародного законодавства в галузі альтернативної освіти дітей дошкільного віку. Нормативно-правове забезпечення та організаційно-змістові засади альтернативної дошкільної освіти в Україні. Проєкт в дошкільній освіті у плані уряду для відновлення України (5 липня 2022 р.): «Дошкільна освіта у альтернативній формі (home-basedcenter)».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Тема 3. Досвід організації альтернативної дошкільної освіти у вітчизняній та зарубіжній практиці

Тенденції розвитку альтернативної дошкільної освіти в країнах ЄС, США, Канади, Австралії. Особливості організації альтернативної дошкільної освіти в Україні. Характеристика педагогічних систем і технологій розвитку дітей раннього й дошкільного віку: Монтессорі-педагогіка, вальдорфська педагогіка, ранній розвиток дитини за методикою Сесіль Лупан, Гленна Домана, Синьїті Судзукі, Реджіо-педагогіка та інші).

Тема 4. Особливості організації освітнього простору в різних альтернативних закладах дошкільної освіти

Організація освітнього простору в альтернативних закладах дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Технології реалізації альтернативної дошкільної освіти у вітчизняній педагогіці. Чинники забезпечення можливості здобуття дошкільної освіти в альтернативних закладах дошкільної освіти для дітей раннього та дошкільного віку. Науково-методичне забезпечення освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти. Педагогічне партнерство з батьками вихованців в умовах організації альтернативної дошкільної освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Тема 5. Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти. Прогулянкові групи. Соціально-педагогічний патронат. Центри розвитку дитини. Центри соціально-педагогічної підтримки. Освітні послуги (гуртки, студії). Суботні та недільні групи на базі діючих ЗДО. Особливості здобуття дошкільної освіти в умовах домашнього виховання. Інститут гувернерства в Україні. Чинники забезпечення здобуття альтернативної дошкільної освіти у невеликих містах та селищах України.

Тема 6. Моделі альтернативної дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Особливості врахування в освітньому просторі альтернативного закладу дошкільної освіти індивідуальних запитів дітей з особливими освітніми потребами. Забезпечення медичного, психологічного та педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Рекомендована література

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти. (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. 2021. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 07.02.2022).
2. Гавриш Н., Безсонова О. Організація роботи груп раннього віку: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Дошкільне виховання*. 2020. № 5. С. 3–5
3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г. В. Беленька. Київ, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
4. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ, ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.
5. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в умовах простору дитинства, що змінюється: монографія / під нав. ред. О. Г. Пилипової. Чернігів, 2018. 340 с

Додаткова

1. Альшевська Н. М. Нові форми здобуття дошкільної освіти / Н. М. Альшевська. *Проблеми освіти: збірник наукових праць*. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2025. С. 5-10.
2. Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти :збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р., Мукачево / ред.кол.: В. І. Кобаль (гол.ред.) та ін. Мукачево: МДУ, 2017. 213 с.
3. Гончаренко А. М. Дошкільна освіта Німеччини та України у зіставленні. *Дошкільне виховання*. 2018. № 11. С. 13–15.
4. Макаренко С. І. Організація інклюзивного освітнього середовища у ЗДО як умова реалізації інклюзивної освіти дошкільників. Еволюційні процеси в галузі дошкільної освіти: інноватика, досягнення, перспективний досвід: зб. матеріалів І Всеукр. Інтернет-конф. викладачів, студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Маріуполь, 27 листоп. 2020 р. Маріуп. держ. ун-т; за заг. ред. С. І. Макаренко. Маріуполь, МДУ, 2020. С. 215–219.
5. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах сучасного освітнього середовища закладу дошкільної освіти : колективна монографія / Л. В. Іщенко, О. М. Мельникова, Л. П. Карнаух [та ін.]; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. 240 с. URL: <http://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/13374> (дата звернення: 04.02.2022).
6. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього і дошкільного віку : сучасні підходи та освітні технології: монографія / Л. В. Іщенко, С. С. Попиченко, Н. П. Кравчук [та ін.]; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2021. 281 с. URL: <http://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/14260> (дата звернення: 10.02.2022).

Оцінювання за видами навчальної діяльності

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
T1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	3 5 7	15
T2	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	3 5 7	15
T3	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій Виконання завдань самостійної роботи	3 12	15
T4	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	3 10 2	15
T5	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій Виконання завдань самостійної роботи	3 12	15
T6	Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	10 5	15
ІНДЗ		10	10
Разом		100	

Результати неформальної та / або інформальної освіти (вебінари, майстер-класи, семінари-практикуми, конференції тощо), що пов'язані зі змістом дисципліни, можуть бути зараховані за участь у практичному занятті та виконання завдань для самостійної роботи за конкретною темою. Підтвердженням здобуття неформальної та / або інформальної освіти є сертифікат, свідоцтво тощо.

Політика дисципліни

Вивчення дисципліни відбувається відповідно до: «Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ», «Положення про академічну доброчесність», «Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти», «Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти».

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, здані із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

На заняттях **забороняється** використання мобільних пристроїв, винятком

є користування ними лише в процесі підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування усіх видів занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну або індивідуальну роботу, повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені в силабусі.